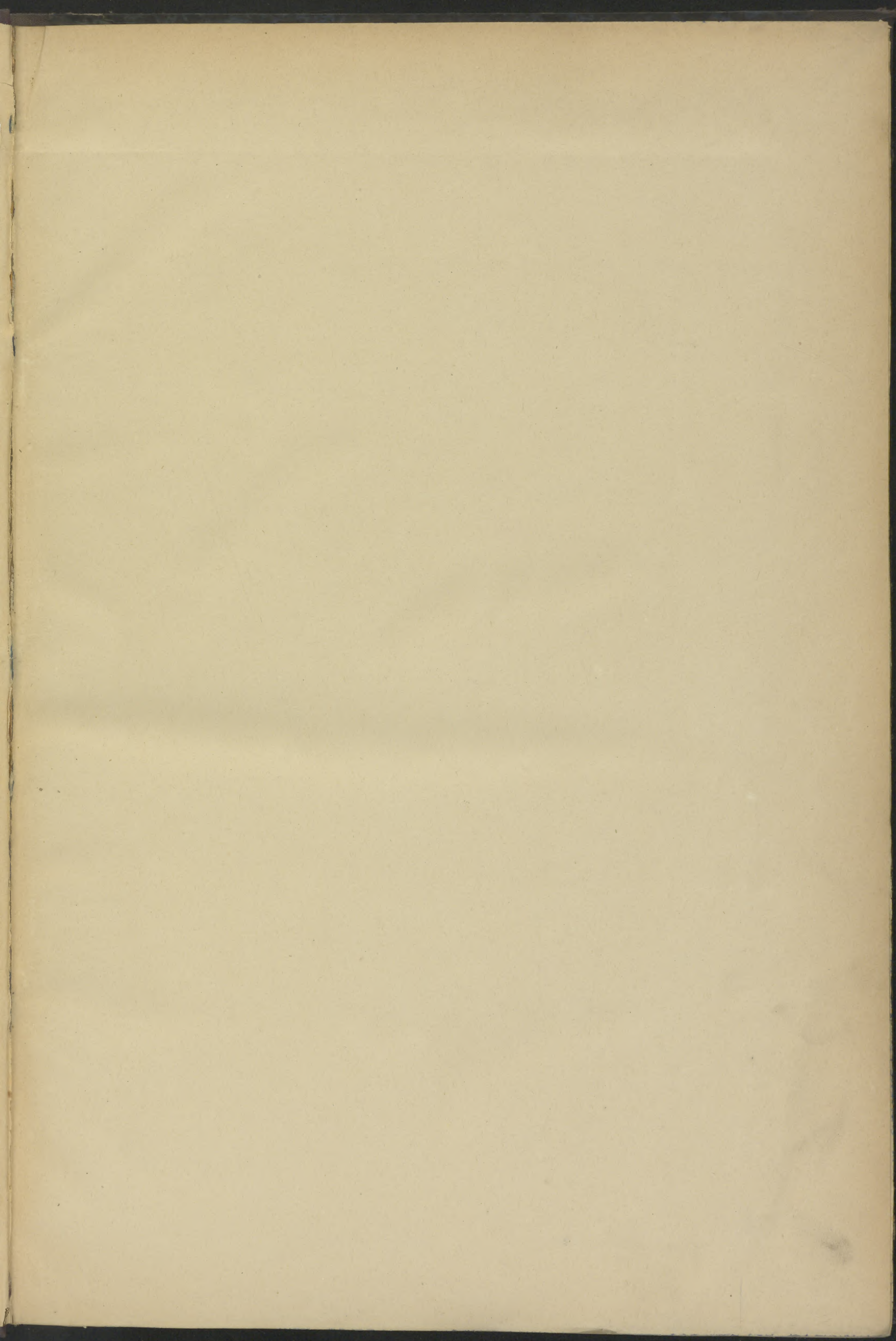

298

シ I.3

ՀԱՅԳԵՐՈՒԹ

ՆՈՒՄԵՐՈ 184 ԶԷՀԱՐԵՆՊԻՆ ԻՔԻՆՃԻ ՍԵՆԷ 5 ՅՈՒՆԻՍԻՐ 1872

Սէտայը Հաղըգէթ հաթթատա իբի տէֆա եանի շարշէպիհ վէ ճումաա իրիմէսի կիւնլէրի նէշր օլունմադ , Ղաղէթանըն Ասթ-
նաթը 15 ապրիլ 1872 սէնէսինէ գատար լողվ օլմուշ տուր : Պէհէր քէպիր նիւսիթսի 60 վէ սաղիրի 40 փարա տըր : Թաշրալար
իշին բոթա իւնրէթի դամմ օլունուր : Ղաղէթայա տէրճ օլունմադ իշին կէսնտէրիլէճէք էփրադ վէ մէքեաթիպ Ղալաթատա
կըմէնի Քիլիսէսի սօգաղընտա Ն . 19 իլէ մուրազգամ Սէտայը Հաղըգէթ օտաարնա իրսաղ օլունուր : Իլանաթըն պէհէր տըրաթը իլք
սէֆա 100 փարա , իբիննի տէֆա 60 փարա տըր : Ուղուն նէշրլէթ իշին սըրընա բաղարլը օլունուր :

ԱՍԻԹԱՆԷ 5 ՅՈՒՆԻՍԻՐ

ՄԻԼԻՅԷ

Մէճմուսը Հափատիս զաղէ-
թաթը 1008 նումէրօ իլէ մուրազ-
գամ նիւսիթսինտէ պունտան գըրգ
իբի սէնէ աղտէմ Տէվլէթը Ալիյէ-
նին էրմէնի Ղաթթօլիք միլլէթի բաթ-
րիքինէ իթա պոլյուրտուղու պէրա-
թը Ալիշանտան պահս իլէ , քէնտին-
ճէ շու իւշ մէսէլէնին զուհուր իթ-
միշ օլտուղունու զանն ու գըյաա ի-
տէր :

Պիրիննի : Լաթինլէր իլէ մէզ-
հէպճէ տախի աալա ինթիլաթ օ-
լունմայըպ , սնլէրտէն , վէ սնլէրին
իթիթար իթաիկի ուսուլլարտան
քիւլլիյէն միւճանէպէթ իթմէք :

Իքիննի : Ինթիլապը բուէոսա-
յը բուհանիյէնին սուրէթի իճրաթը
եալընը թէպաա մարիֆէթի իլէ
հուսուլէ կէլմէք , վէ թէրաֆը ա-
իւրտէն թէվաասուլ վէ միւտախէլէ
օլունմադսըղըն իճապը իճրա օլուն-
մադ :

Իւշիննի : Բում վէ Էրմէնի
բաթրիքլէրին , վէ թէվապիլէրինին
էրմէնի Ղաթթօլիք միլլէթի ումուրու
խուսուսունա միւտախէլէ իթմէյէ-
ճէքլէրի կիպի , Լաթինլէրին պուն-
լարա նիւսիթէն իբի գաթ տահա
միւտախէլէ իթմէյէճէքլէրի էմրի
աշիքեար տըր :

Պու իւշ մէսէլէյի հալլ իթմէզ-
տէն էվլէլ Մէճմուսըն շու իւշ
վահի իտտաալընը տախի տէրճ
իթմէմիդ իգթիլա իթաի :

Սիւրկիւն վադատարնտան սօղ-
րա տէր մէզրիւր զաղէթա , նախա-
գահ Նուրիճանըն Բօմատան Ասիթա-
նէյէ իրսալի , Նիլիկիա կաթողիկոս-
լուղու հուգուղու խիլաֆընտա ըմը ,

Պու հաղըգէթի հալէ , քիւլլի-
յէն մուղայիր տիր : Էվլէլտէն պէ-
լու Նիլիկիա կաթողիկոսլարը Ասի-
թանէտէ պուլլանն էրմէնի Ղաթթօ-
լիք միլլէթինին բուհանիճէ իտարէ-
սինէ միւտախէլէ իթաիքլէրի եօղըտը
քի , պիր հուգուղլարը տախի օլ-
տուն : Պու օ գատար սահիհ տիր քի
պիր Նիլիկիա կաթողիկոսու վարը-
մըլ տէի պիղիմ միլլէթին պէլլիմ

խապէրի պիլէ եօղուտու , վէ հիշ
պիր եէրտէ պիր գայտ եօղ տուր քի
պիլէ կէօթէրսին քի օ վաղթըն
տէվրինտէ Նիլիկիա կաթողիկոսու-
նուն պէօյլէ պիր հուգուղունա
միլլէթ մէյտանէ գօմուշ օլտուն տա
աիյնէնմէմիշ օլտուն , վէ եախօա Վա-
թողիկոսլար քէնտիլէրի պէօյլէ պիր
պու իտտաալը եա տէվլէթ , եա
միլլէթ , վէ եախօա Բօմա իլէ սիւր-
միւշ օլտունլար :

Մէճմուսըն պու եազաղը շէյ
քիւլլիյէն թէվարիլի մուղայիր տիր :

Սանիէն պու զաղէթա եազար
քի , Նուրիճան պերապայճառ ըտա-
մէն Պապը Ալիյէ կիտէճէք օլտու-
ղու վազըթ , Սուլթան Մահմուտ
մուճայիլէյի էճնէպի մէմուրու սը-
ֆաթընտա թուլթուպ գապուլ իթ-
մէմիշ , վէ միլլէթճէ ինթիլապ օ-
լունան պիր գաթա պէրաթը ալի-
շանընը իհսան պուլլուրմուշ :

Վադատա պունլար հէփ սահիհ
տիրլէր ֆաղաթ պու սահիհիլիքլէրի
իլէ պէրապէր իլէրուտէ կէրէք տէվ-
լէթ , վէ կէրէք միլլէթին կէօնա-
կէօն միւշքիւլաթլարա կիրիլթուր

ի թմեյէ տէ սէպէսլ օլմուշլար տըր :

Նուրիճան, Ասիթանէյէ գատէմ պասար պասմաղ տիւշմէն գափաշա պաճայա էօյլէ աղնաթմըլ բար քի պու աամ Բաբա թարափընտան կէլմիշ օլտուղը իշին էճնէպի իտի, օ վաթթըն բօլթիդասընճա պու աղվիշաթա հիւքիւմէթի սէնիյէնին ինանմաըլ լաղըմ կէլիպ, միլլէթէ խապէր վէրտի քի Բօմաստան կէլէն փիսգոպոսուն եէրինէ պիք պաշգա փիսգոպոս նասպ իթսինլէր :

Միլլէթ, իշթէ պու իքի պէօյիւք խաթատա պուլունտու, պիրի շու օլտու քի աաի պիր փափաղը փիսգոպոս տէյի Գաբուշա թագտիմ իթտի, իքինճիսի տէ շու օլտու քի, նախագահըն միլլէթին ինթիխապքէյի օլտուղըն պիլտիրմէտի : Վէ պու եիւզտէն իլէրուտէ կէրէք միլլէթ, վէ կէրէք տէվլէթ, կէճնալէճն միւշքիւլթա տիւշար օլտու քի, Բարիշ ահմադմէսինտէն սօնրարուհանի բէիսլէրին տէվլէթը Ալիյէտէ բէսմէն թանըլմաըլ լաղըմ կէլտի : Պիգիմ բուհանի բէյիսիմիշ տէ Սաամ պօլնախագահը օլտուղընտան, տէվլէթը Ալիյէտէն բէսմէն պէրաթը ալիշան իհսան պույրուլտու : Օ կիւնտէն պէտէն աաի պիր բարաղըն բաթրիշ օլմաըլ, եանի մէղհէպիմիղճէ թագլիտ օլան բաթրիքիք թապիի քէնտի քէնտինէ չիւրիւտիւ պիթտի :

Պուլարը պէօյլէճէ պէյան ու իֆատէ իթտիքտէն սօնրա, սօնրատան իճրա օլան վուգուաթըր թապիի իտի քի էվլէթիլէրինի ֆէսիս իտէճէք իտի, եանի էսքի ֆէրմանլարըն ահքեամը տուրուպ, տէվլէթը Ալիյէ Գաթթիք միղհէպինէ թաթպիքէն տիկէր ֆէրման իթա վէ իհսան պույրուլտու քի նէ Գաթթիքլէրի մէն իտէր իտի Ծրէնք քիլիսէլէրինէ կիթմէտէն, նէ տէ Ծիէնքլէ-

րի Գաթթիք քիլիսէլէրինէ : Մէճմուանըն եաղնըլ թարիֆի իւզրէ, տէվլէթը Ալիյէ օ վաթթմէն իթմէմիշ իտի Էրմէնի Գաթթիք միլլէթինէ Լաթին քիլիսէսի իլէ իթթիլթատա պուլունմաըլ, չիւնքի հիւքիւմէթի սէնիյէ պուլնախաքեաթ օլմուշ տուքի Էրմէնի Գաթթիքլէրի մէղհէպլէրի ահքեամը միւճիպինճէ, Լաթին քիլիսէսի իլէ բուհանիճէ իթթիլթատա պուլունմաղըրդ իտէմէղլէր :

Սիւրկիւն վաղաասընտան սօղրա Էրմէնի գաթթիք միլլէթինի այլը պիր միլլէթ թանըտըղը հալտէ Ծրէնի քիլիսէլէրինէ կիթմէլէրինի մէն իթմէսի, քէնտիլէրինճէ այլը քիլիսէլէրիտէ Վիսալտէմէք իտի քի միւճիլպինճէ տախի իճրա օլմուշ տուր :

Պու օ գատար սահիհ տիր քի պու կիւն Շարգլըլարըն փէք չօղլարը Ծրէնի քիլիսէլէրինէ կիտիպ, պատարագ կէօրմէտէ տիրլէր քի տէվլէթին սաաըդ գուլլէրիլիլ տէյիպ աուրմատա տըրլար :

Պէօյլէ տէ Լաթին քիլիսէսի իլէ իթթիլթատա պուլունմաըլ մէն իտէն տէվլէթի Ալիյէնին ֆէրմանը տէր Մէճմուա, Էֆրէնճթալիֆէսինէ զըղ վէրմէյի պիլէ գաթթին եասագ իթմիշ տիր, վէ մուղայիլինտէ հարաքէթ իտէն իշուն աղըր միւճաղաթ վար տըր տէր, եանի գափուլարընըն էսնիւնտէ սալպ իլէ թէէտիպ վէ ճէղա օլմաղ :

Ելէր պու էմիր չիմաի տէ մէքի իւլ իճրա իսէ, վէ պուլուն խիլաֆընտա հարաքէթ իտէն սաաըդ տէյիլ իսէ, Շարգլըլարտան վէ Գաթթիքլէրտէն փէք չօղլարը գըղլարընը Էֆրէնճէ վէրմիշ օլտուղընտան գափուլարըն էսնիւնտէ սաղմալէրի լաղըմ կէլէճէք տիր :

Մէսէլա քէօէք զատէ Զովսէփ էֆէնտի գըղընը Գրէքէնլէրէ վէր-

տի, Տիւղ օղլու Պօղոս Պէյ ֆրէնկէ վէրտի, Տիւղ օղլու Օննիկ պէյ Ծրէնիկէ վէրտի հաքէղա տահապինլէրճէ վարարը քի պուլաճըգտա եէկեան եէկեան թատար իթմէմիշ լաղըմ կէլմէղ : Մէճմուա հէր պիր չէյին իֆրաթընա հալէսքեար օլտուղընտան մաղալլահ ու թաալա, էլինտէ հիւքիւմէթ օլտա, պուլնարը պիրէր պիրէր աաաճագ տըր, վէ պէլքիմտէ իպրէթնումաըլ ալէմ օլմաը իշին քէնտի գաբուսու էսնիւնէ տաը վէրտիր :

Իշթէ պու զաղէթանըն պու պապտէ եաղտըղը չէյլէլին քեաֆֆէսի տէ պու սիապտա օլտուղընտան, արթըդ ուղըն ուղաաիյէ ճէրհ իթմէյէ հաճէթ գալմամըլ տըր :

Ալէլ խուսուս քի եօղարտա զիքը օլունան տիկէր իքի մէսէլէլէրին հալլու թէսլիյէսի պինլէրճէ տէֆա թարափըրտան վուգու պուլմուշ տուր, մէսէլա վիսգոփոսլարըն ինթիխապ մատտէսի մէղհէպիմիղճէ նէ եօլտա տըր, քիմէ այիտ, Բօմանըն միւաախէլէ իթմէտէ հաղդը վար մը, պուլնար պիրէր պիրէր թէգէրրիւր օլմուշ, պիթմիշ չէյլէր տիր, Թաղէսինէ պաղալմ :

Մահը հալին 28 ինճի իշ պու սալը կիւնիւ, Գաթթիքլէր թարափընտան, Սատրաղամ Մահմուտ բաշա հաղրէթլէրինէ, շու աթիտէքի սիւրէթտէ, պիր գըթա արղուհալ թաղաիմ գըլընմըլ տըր :

Մատրուղ չաքէր քէմինէլէրի տիր քի :

Մալիւմը ճիւմէյի ալէման օլտուղը իւզրէ, հէր մէղհէպին ալամ վէ բուհայանը բէյիսի բուհանի մէշրուի օլան զաթէ, մէղհէպճէ օլան մէվատտէ իթաաթ վէ ինգընաս

իթմէկէ մէծպուր օլուպ, խիւաֆըն-
տա պուլունանլար օլմէզհէպին խա-
րիճինտէ գալաճաղը վէ պու մա-
գուլէ խէվարիճին օլմէզհէպտէ
պուլունանլար իլէ մէզհէպտէ հագգ
վէ սէլահէյէթլէրի օլմայաճաղը միւ-
սիլու, պուլունտան ագտէմ ումուրը
ըուհանիյէտէն իսեան վէ թուղեա-
նիլէրինտէն նաշի Գաթօլիք քիլիսէ-
սինտէն լանէթլէ թարո օլունմուշ,
վէ տիւնեա մուվաճէհէսինտէ Գա-
թօլիքլիք նամը իւզէրլէրինտէն քիւ-
լիյէն լաղվ վէ մահվ էտիլմիշ օլան
տէօրթ նէֆէր փիսղոպոս, վէ գըրդ-
պան միւթէճալուզ ըհհապինին,
մէմալիքի մահրուսէտէ պուլունան
սէքսէն պինտէն պիտտէ միլլէթի ա-
ճիղանէմիղտէն, իքի իւշ պին մըգ-
տարը նուֆուզու իղլալ իտէրէք,
պիր շիրդիմէ բէյտա, վէ քէնտիլէ-
րինի Գաթօլիք սըֆաթընտա կէօս-
թէրիպ, միլլէթի աճիղանէմիղ նա-
մինէ քէնտուլէրինէ պիր բաթրիք
էտինմէք էֆրեարընտա օլտուզլարը
վէ հէր նէ գատար պու մագուլէ
մէզհէպտէն իթիլալիտէն բուհպան
վէ քէսանըն սէրքէշլիք հալլէրինտէ
պուլունտուգճա, ըհիսի բուհանիյէ-
լէրինէ իթաաթ էթաթիմէք հիւ-
քիւմէթի Սէնիյէնին բաթրիլլէրէ
խիթապէն իթա վէ իհսան պուլունան
ֆէրմանլէրինտէ միւնտէրիճ իսէ տէ,
պուլունար ային վէ մէզհէպի աճիղա-
նէմիղ կիւեա սըֆաթը թէպալիյէ-
թի Սալթանաթը սէնիյէյէ մուզիքը
պուլունտուզը վէ պու մէզհէպտէ
պուլունանլար լաթին վէ տէվլէթէ
խային օլտուզը աղվիաթըլա իֆոտա
վէ իղֆալ, վէ էֆրեարը աւմէյի
թաղիթ իթմէքտէ, վէ սէմթինէ
ուղլամագըղա հագգլարը գալմա-
մըշ օլան միլլէթ վէ մէզհէպի աճի-
ղանէլէրիմիղէ մախուս քիլիսա վէ
մանաթըլարըմըղտան պաղըլարընը
պու սըրատէ պիւրէր թագըրիպ իլէ

ղատպ իլլէտիքլէրի միւսիլու, քեաֆ-
ֆէսինին տախի գիրի տէսիլէրինէ
կէշիւմէք, վէ մէզհէպ վէ միլլէ-
թիմիղի քիւլիէն իղմիհլալ վէ բէ-
րիշան իթմէք տախիսինտէ պուլուն-
տուքլարը էմրի ճէլի տիր,
Հալ պու քի, պէօյլէ ըհիսի բու-
հանիմիղ թարաֆընտան իճրայը ա-
յինտէն մէն օլունմուշ օլան բիսգո-
պոս վէ բաբալլարըն քիլիսէլէրիմի-
ղէ տուխուլէ վէ օրատա քէնտուլէ-
րինճէ իճրայը այինէ գաթան հագգ-
լարը օլմայաճաղը պիր թագըմ տէ-
լայլը տինիյէ իլէ միւպէլլէլ վէ
միւսպէթ օլտուզի վէ պուլունա միւ-
սատաաթ օլունմագ լաղըմ կէլսէ,
քեաֆֆէյի մէզհէպի հագգընտա
իհսան պուլունմուշ օլան սէրպէս-
թիի ային վէ մէզհէպին իլլալինի
մուճիպ օլաճաղը, նէզաի հագգա-
նիյէթ վէֆաթ տալէրի էֆիլմիլէ-
րինտէ տախի թարիֆտէն միւսթաղ-
նի պուլունմուշ աղը: Բաթրիքլիք
պահսընա կէլինճէ, տէվլէթի Սի-
յէնին գալմանիյէ վէ նիղամաթը, վէ
խրիսթիան մէզհէպլէրինին քեաֆ-
ֆէսինին ահքեամը իղթիղաթընճա
բաթրիք տէմէք ըհիսի բուհանի-
տէմէք օլուպ, միլլէթի պէնտէկեա-
նէմիղին ըհիսի բուհանիսի իսէ
բիսղոպոսան ինթիլապը իլէ թայ-
նին օլունմագ գաիտէյի մէրիյէտէն
պուլունմուշ օլտուզընտան ճէմաա-
թը պէնտէկեանէմիղին, վէ կէրէք
աաթ բաբալլարըն ըհիսի բուհանի վէ
բաթրիք ինթիլապընա միւսալսէլէ-
յէ սէլահիյէթլէրի օլմատըղը էմրի
միւսթլէմ տիր,

Ձիքը օլունան շիրդիմէյի ճիւ-
ղիյէյի սիւպիւքմագըղանըն հագգը-
մըղտա իֆթիրա իթմէքտէ օլտուգ-
լարը լալմիլիք վէ խայինի տէվլէթ-
լիք սէօղիւնէ նագըլ քէլամ օլու-
նունճա, շէրէֆի թէպալիյէթի իլէ
միւթթէիսի պուլունտուզըմըգ տէվ-

լէթի Սիլիյէյէ խըտմէթ վէ սատա-
գաթ իթմէք էսաա վէ խաիպի մէզ-
հէպիյէմիղտէն օլուպ, կէրէք չա-
քէրլէրի վէ կէրէք մէմալիքը Շա-
հանէտէ միւթէվաթթըն իքի միլիսն
նուֆուսա միւթէճալիզ հէր ճինո
մէզհէպտալարըմըղըն, աղվիաթը
մէպհուսէ խայալիսանէի խաթըմըղըն
սէմթինէ պիլէ ուղրամամըշ, վէ խու-
սըլլամէզհէպիմիղիլին ֆէտաֆ ճան
եօլլահարաքեաթտա պուլունտուզու-
մուզ միսիլու, թէպալիյէթիմիղ ու-
ղուրունա տախի իֆայի ճան վէ մալ
իթմէկէ հաղըր պուլունտուզումուզ-
տան, կէրէք մէզհէպիմիղ վէ կէ-
րէք թէպալիյէթիմիղ ալլէյինտէ
վուզու պուլան թէատտիսաթ վէ
միւթթէրիաթը աալա վէ գաթա գա-
պուլ իտէմէյէճէկիմիղ տէրքիար օլ-
մասըլա պէրապէր, պիր թագըմ
իլգաաթ իլէ վիւքէլայի ֆախիսամ
Սալթանաթը սէնիյէնին էֆրեարը
սաիպէսինի շիւրհէ վէ թէրէպաթ-
տէ տիւշիւրմիւշ, վէ նուգուս ի-
ֆիրէ սարֆ իտէրէք ըհսաիլ վէ,
զէթալէրլէ ճիհանէ նէշրի արաճիֆ
վէ քէզպիլաթ իլէ, էֆրեարը աւմէի
թահվիլ իթմիշ օլտուզլարը ճիհէթ-
լէ, հէմ տէվլէթի Սիլիյէ խային վէ
սատըղընը անլամագ, վէ հէմ տէ
հագգը քէմթէրանէմիղտէ սէօյլէնէն
սէօյլէր իֆթիրա օլտուզու թէպէյին
խաիպ, նէզաի Սալթանաթը սէնիյէ-
տէ տախի թէմամի իլէ, թահագգուզ
վէ էնզարըլալմէ հագգըթթի հալ
արղ օլունմագ իւզրէ, մէսէլէի վա-
գաա արիզ ու աւիպ թահգըզ վէ
թէտըզ օլունարագ, մէզհէպիմիղ-
տէն թօլայը սըֆաթը թէպալիյէթի
Սալթանաթը սէնիյէյէ զէրրէ գա-
տար թօգունուր պիր շէյ ղուհուրին-
տէ, տէվլէթիմիղին էն աղըր ճէ-
ղատընը գապուլ իտէճէկիմիղէ տա-
յիր սէնէտ իթատընա տախի հաղըր
պուլունտուզումուզտան, իուսուսա-

